

ÖZET/ABSTRACT

Üzerinde yaşadığımız gezegende insan, fiziksel çevre ve ekosistemler birbirini etkileyen ve sınırlayan faktörlerdir. İnsanoğlu belli bir mantık içerisinde çevresini kullanırken fiziksel çevre ve ekosistemler sadece reaksiyon göstermektedir. Ekosistemler, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de çeşitli kirletici unsurlar nedeniyle giderek dengesini kaybetmektedir. Doğal dengenin bozulması iklim özelliklerinin değişmesine, bitki örtüsü ve hayvan türlerinde azalmalara, hava-su-toprak kirliliği gibi çevre sorunlarına yol açmaktadır. Korunan alan ile diğer doğal ya da yarı-doğal alanlara özgü ekosistem ve onun getirmiş olduğu zengin biyolojik çeşitliliğin korunması, geliştirilmesi ve alanın sahip olduğu doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı için iyi bir yönetime gerek vardır. Alan yönetim planlarının yapılabilmesi için güncellenebilir altlık verilere ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca planlama sınırlarının tam olarak tespiti de önemlidir. Harita bazlı hazırlanması gerekli sınırların gerek mevzuat gerekse de bilimsel çalışmalarla örtüşmesi ve genel olarak kabul görmesi gereklidir. Tez kapsamında çalışma alanı olarak Karabük ili sınırı seçilmiş ve çalışmada analitik hiyerarşi süreci (AHS) matematiksel model olarak kullanılmıştır. Doğallığı etkileyen topoğrafik faktörler (yükseklik, eğim, bakı, drenaj), arazi örtü/kullanım faktörleri (yapay yüzeyler, orman alanları, tarım alanları, ıslak alanlar, su alanları), yaban hayatı (sayıları ve yerleri belli olan alanlar, göç yolları) faktörleri belirlenmiştir. AHS yöntemi çerçevesinde, yaban hayatı konusunda uzman 100 kişiye anket uygulanarak her bir faktörün ağırlık değerleri hesaplanmış ve haritalanmıştır. Mevzuatta yer alan bölgeleme kriterleri arasında geçen "doğal" kavramı doğrultusunda çalışma alanı doğal(1), yarı doğal(2) ve doğal olmayan(3) alanlar şeklinde üçe ayrılarak sınıflandırılmıştır.

Human, physical environment and ecosystems are factors that affect and limit each other. When human utilize their surrounding physical environment physical environment and ecosystems only do react. Ecosystems are losing their natural balance in Turkey, just as in other countries in the world. Disruption of natural balance leads to climate change, extinction of plant and animal species and environmental problems such as air-water-soil pollution. For protection, maintenance and sustainable use of ecosystems and rich biodiversity in protected areas and other natural or semi-natural areas a good management is essential. A database which can be updated is necessary to make area management plans. In addition, it is important to determine planning boundaries precisely. Map-based boundaries need to overlap with regulations and scientific studies and it is important to gain widespread acceptance. The study area was selected as Karabük province. Analytic hierarchy process (AHP) was used as mathematical model. Topographical factors (altitude, slope, aspect, drainage), land cover/land use factors (artificial surfaces, agricultural areas, forests, wetlands, water bodies), wildlife (areas with known numbers and locations, migration routes) factors that influence naturalness were identified. Using AHS method, 100 wildlife experts were surveyed and each factor were weighed and mapped. In accordance with the "natural" concept in the regulations study area was classified in three groups as "Natural (1)", "Semi-Natural (2)" and "Non-Natural (3)" areas.